

40 ROKOV SÚBORU SÚ ŠTYRI DESAŤROČIA PRÍBEHOV, PRIATELSTIEV, LÁSOK... A NAJMĀ
LÁSKY K FOLKLÓRU A ĽUĎOM, KTORÍ ŽIJÚ S NÍM A ŽIJÚ V ŇOM. © 2012

KELČOVAN

D E T S K Ý F O L K L Ó R N Y S Ú B O R

OBSAH

- (2) Pozdrav primátora mesta Milana Guru
- (5) „Bez lásky a úcty k svojim hodnotám
nieť lásky a úcty k hodnotám iných“,
rozhovor s Pavlom Kuřmom
- (11) **Z histórie súboru:**
„Či sa dajú stopy v detskom srdci nahradiť
iným, než prežitkom a poznaním ...“
- (19) **Úspechy a ocenenia súboru**
- (21) Kelčovan na domácich festivaloch
- (22) Kelčovan v zahraničí
- (24) Kelčovan vo filmoch a médiách
- (30) **Amálka a Pavol**, Osobnosti Kysúc,
Čestní občania mesta Čadca
- (33) Príhovor prezidenta súboru Jozefa Poláka

Je to pre nás česť

Prvotné bohatstvo mesta nie je to, čo vlastní, ale aké má srdce. Srdce Čadce má veľa podôb. Jedna z nich je utvorená z piesne a tanca. Takéto folklórne srdce venovali Kužmovci Čadci a celým Kysuciam. Vdýchli mu život, celých 40 rokov ho zohrievajú, sýtia láskou, tvarujú na obraz Kysúc, učia ho pulzovať správnym tepom, pripomínajú mu, odkiaľ vzišlo, smerujú ho. Vžití, zžití, zrodení, obdarovaní a darujúci Kužmovci a ich Kelčovan. Čo môže v takomto prípade urobiť predstaviteľ mesta? Podporí ich, ale to je málo. Mal by sa skloniť sa pred ich prácou, úsilím. Skloniť sa pred drobnými detskými nožičkami, ktoré dokážu divy, skloniť sa pred malými rúčkami, ktoré dokážu podmanivo hrať, skloniť sa pred hláskom derúcim sa z drobnej hrude. Skloniť sa pred ich učiteľmi a povedať: „Ďakujem, že ste tým, kým ste. Ďakujeme Ti, Kelčovan. Povedal si svetu o Kysuciach viac, než rečníci spoza pultov. Naučil si deti viac, než mnohí pedagógovia. Pomáhať Vám nie je naša povinnosť, je to pre nás česť. Sme povinní nielen dôstojne žiť, ale zachovať zdedené a odovzdať ho tak, aby bolo milované. Lebo len milované má vôľu a silu prežiť.

Ing. Milan Gura
primátor mesta Čadca

ČADCA, MESTO SO SRDCOM

FOTO: ARCHÍV SÚBORU

Drôtené Srdce pre Čadcu, dielo majstra drotára Juraja Šeríka, bolo slávnostne odovzdané mestu Čadca na koncerte Vianoce s Kelčovanom v decembri 2011.

*Nuž, čo je vlastne láska?!
Svit slnka jasný, či prelud ňadier krásny?!
Príbeh priateľstiev a lások, a či Slnka zázračný vlások?
Ba priam pavučinka chvejúca sa, čo podopiera nebesá?
A či Amorov šíp z jasného neba, čo láskou zasiahol Mňa – Teba?
Moji drahí, verte mi – láska, najkrajšia vec na zemi.
Ale, načo tolko vzlykov, veď aj láska je len mozaikou okamžikov.
(Pavol Kužma)*

FOTO: JAROSLAV VELÍČKA

FOTO: JAROSLAV VELÍČKA

„Bez lásky a úcty k svojim hodnotám niet lásky a úcty k hodnotám iných.“

40 rokov súboru sú 4 desaťročia príbehov priateľstiev, lások ... a najmä lásky k folklóru a ľuďom, ktorí žijú s ním a žijú v ňom. Obligátna otázka: na ktoré najradšej spomínate?

PAVOL KUŽMA: Pozoruhodnosťou na akejkolvek láske je skutočnosť, že každá láska má svoj príbeh, hoci len zlomkovo sekundový, pritom každá z nich má osudový dopad na náš život. Pravdupovediac, láska vie byť našou priateľkou i nepriateľom. Má podobu nielen rozkvitnutej lúky, ale aj bodľáčim zarasteneho uhora. Láska nevníma čas, okamžik, ba ani desaťročia. Ona metastazuje do našej duše, do nášho umu, do každej chvíle našej prítomnosti, a to tým najneuveriteľnejším spôsobom, paralelizmom vzťahu medzi vzdialeným a blízkym, medzi čiernym a bielym, modrým a hnedým, medzi prírodou a človekom ... Jednoducho, láska má milión podôb a prejavov. Na jednej strane nás vie nasmerovať tým najideálnejším smerom, oživotvoriť nás prítomnosťou v jednosmerke citov, výberom alikvotných vzťahov a rozhodnutí. Na strane druhej, vie nás rozptýliť do všetkých svetastrán, aby sme napokon stratili tú povestnú zemskú príťažlivosť, ktorá nás neomylnne orientuje smerom k „rodnej hrude“.

Sú aj také príbehy, ktoré by ste radi vrátili?

Keď upriamime našu pozornosť výhradne k majákovi, ktorý nám ukazoval cestu na rozbúrenom mori života, potom musíme priznať, ako sa nám láska k folklóru a jeho nositeľom javí, v kontexte predmetných úvah, ako množine Amorových šíпов, ktoré krásou a šťastím zasiahli naše srdcia. Javí sa nám, neprikladajúc, ako posolstvo Božie: „...choďte a svoje srdcia rozdajte tým, ktorí váhajú a trpia nedostatkom...!“ Javí sa nám ako čas narodenia nášho dieťaťa, povili sme ho z veľkej lásky a dodnes ho pestujeme a milujeme. A to sú tie najkrajšie prejavy lásky, to sú tie spomienky, ku ktorým sa neustále vraciame. Sú pre nás živou vodou, nevyčerpatelným zdrojom tvorivých síl, ktoré nás ženu ku ďalším tvorivým exkurziám, do krajiny poznania a krásy. Parafrazujúc známu pieseň, láska k súboru a nažité spomienky nás „držia nad vodou“. Hoci, pravdupovediac, aj to najväčšie množstvo kvapôčok rosy, ktoré vytvára potôčiky a rieky, končí v „nekonečnej mozaike okamžikov“ – v mori (ako tá láska...).

Pochádzate z Čierneho. Aká bola dedina v časoch Vášho detstva? Aké spomienky, či vzory z detstva Vás neskôr motivovali venovať sa folklóru?

Vyrástol som vo voňavej kolíske hôr. Do môjho detského srdca sa navždy vryli geniálne ľudové nočné, v nenapodobiteľnom podaní zboru bez dirigenta, nebadane učupeného vo voňavých korunách košatých pamätníkov dávnych čias. Vo svojej detskej naivite sme sa deň čo deň vnárali do korún lúp, jaseňov, javorov a čerešní, domnievajúc sa, že svojou prítomnosťou a zapojením sa do muzicírovania vtáčieho orchestra sa aj my staneme jedným zo slávikov, ktoré práve trilkovali nad našimi hlavami. Naše malé srdiečka sa prehýbali pod tónmi nenapodobiteľných nápevov, metroritmických variant ešte nenapodobiteľnejších sólistov. Ťahavé kantilény v podaní modravých, zelenkavých a ružových „koncertmajstrov“ sa vplietali do kadencií frajerov v zelených a čiernobodkovaných frakoch, neúprosne nám pripomínajúc, že odmenu sladkých čerešní si kategoricky vyhradujú pre seba, lebo naše napodobovanie ich koncertu nestojí ani za červíkmi obhryzenú višňu. A tak, krôčik po krôčiku, nasávali sme vôňu domova, so všetkými huncútstvami a pestvami.

Nebolo chvíle, aby sme sa nebáli „čornokňažnika“, „sotun“, „stodolníka“, „nočnic“, ktoré obcíkali pastierov koní a oviec, alebo lesných „víl“ tancujúcich každý večer pod Vrščkami alebo na Čerchli. Večer, po driapačkách peria alebo po „obirani fazuľi a grochu“, sme sa triasli strachom, lebo na ceste domov sme za každým rohom domčeka videli ohňové oči „Straška“, čo bral do zajatia detí, využívajúc ich na ťahanie koča, na ktorom sa prevážal na nočných obchôdkach, aby skontroloval svoje strašidlá, pričom tie neposlušné začaroval za svietielkujúce pne, čo tak pôsobivo svietili cez svätôjanskú noc.

Svetské, duchovné, predovšetkým však pastorálne (pastierske) koledy boli pre nás vysokou školou dramatizácie obsahu a kultivovania „javiskovej reči“. Nečudo potom, že naša myseľ, naše poznanie, náš vzťah k hodnotám prísne podliehali zákonom paralelizmu – vzájomnému ovplyvňovaniu a rešpektovaniu princípov vzťahu človeka k prírode a naopak. Boli sme jednoducho deťmi prírody. Ona nás, spolu s materinským mliekom, nadávala neopakovateľnou krásou situácií a okamžikov. A nadôvažok, pod rukami našich rodičov a pedagogických majstrov sme sa formovali nielen ako deti prírody, ale aj ako bytosti so srdcom, v ktorom býva láska, úcta a dobré vychovanie. Naučili nás počúvať prírodu, ako jej pulzuje srdce. Ako sa aj naše, ľudské srdce, ponáhľa zosúladiť svoj tep s prírodou. Naučili nás ctíť si skúsenosti a poznanie našich rodičov a prarodičov ako najväčší dar na cestu životom. Naučili nás piesne, tance, riekanky a prekáračky. Chodili s nami „po koľindovaňu“. Naučili nás sa zabávať – žiť. Predovšetkým nás naučili vážiť si svoje tradície, ktoré nás po stáročia formovali.

Kde vzali mladí manželja Kužmovci z Vysokej nad Kysucou entuziazmus založiť súbor, ktorý už o niekoľko rokov patril k vynikajúcim folklórnym súborom na Slovensku?

Nehovoril by som tak zreteľne a nahlas o entuziazme. V našom prípade nevystihuje podstatu. Radšej by som dal prednosť pojmu – túžba po sebarealizácii. Budem podozrievavý, keď vyslovím, že entuziazmus si zakladá viacmenej na obetavosti než na kompetentnosti? Lebo sa mi zdá, že entuziazmus je len, povedzme, základným predpokladom k činu alebo aktivite. Človek musí mať ambíciu podopretú poznaním reálnych východísk. Ani najväčší entuziasta nedosiahne svoj cieľ bez odbornej pripravenosti, bez znalosti reálií.

V našom prípade základným predpokladom založenia DFS Kelčovan bola túžba odovzdať deťom naše vedomosti a skúsenosti nami získané vo folklórnom hnutí. V pedagogickom procese sme uplatňovali Komenského zásadu, od poznaného k nepoznanému, od blízkeho k vzdialenému, od jednoduchého k zložitému atď. V pracovnom liste „Masarykovej školy“ pre elementárne školy sme našli imperatív, deti

elementárnych škôl sa museli naučiť vlastivedu svojho okolia a až po jej zvládnutí začali rozširovať vedomosti zo širšieho okolia. Nič nového. Avšak pri podrobnejšej analýze vedomostí žiakov ZŠ z regionalistiky (aj v súčasnosti) nás zarazila neznalosť histórie svojej obce, neznalosť geografických poznatkov o bezprostrednom okolí a pod. Tak sme si dali za cieľ čo najintenzívnejšie a najefektívnejšie pôsobiť na vedomie a city detí vo vzťahu ku svojmu okoliu a ku svojim blízkym. V tom čase na Slovensku existovalo detské hnutie „Pri prameňoch krásy“, v rámci ktorého deti z celého Slovenska pod vedením skúsených učiteľov – folkloristov zbierali ľudové piesne, zvyky, detské tančeky... Do tohto hnutia sme sa zapojili aj my – Kelčovanci. Objavili sme mnohé skvosty ľudovej hudobno-tanečnej kultúry na Kysuciach, ktoré sa stali základom pre činnosť DFS Kelčovan.

*„Predstavte si, že by som sa v roku 1964 nestretol s učiteľkou Amáliou. Táto vynikajúca bábkoherečka a výtvarníčka ma presvedčila o mojom údajnom talente interpretovať ľudovú pieseň.“
Manželja Amália a Pavol Kužmovci sa v máji 2012 stali čestnými občanmi mesta Čadca.*

Ako mladý človek ste sa folklóru a ľudovej tvorbe začali venovať nielen ako spevák a tanečník, ale aj ako choreograf, scenárista, dramaturg. Vaši zverenci hovoria o Vás ako o nenapodobiteľnom pedagógovi, odborníci vo vedeckých kruhoch Vás považujú za špičku vo svojom odbore. To je 40 rokov tvrdej práce, odriekania a obety. To všetko pre Kysuce?

Ako sa hovorí: „...bez lásky sa ani lístoček na strome nepohne...“. A práve tu sme u podstaty založenia DFS Kelčovan. Láska! Koľkože to má podôb? Mnoho. Mnoho lások poznáme. V podstate každý náš čin je motivovaný láskou. Ak k svojmu povolaniu učiteľa prirátame aj nesmierny „pretlak“ nažitých skúseností, až príliš bohatých na estetické a citové formovanie v detstve na pažiti, voňavých lúkach, trblietajúcich sa lesných čistinkách, pod láskavou ochranou mamičkiných dlaní a orlieho pohľadu otecka, ako aj dotyky s úžasnými nositeľmi a tvorcami ľudovej kultúry, potom dôvod na založenie DFS Kelčovan a 40 rokov tvrdej práce s ním, nám pripadá ako samozrejmý počin pedagógov.

Obdiv a lásku k vlastnej kultúre, ku Kysuciam a svojej vlasti sme nepredstierali, je to v nás. Viete, na Kysuciach je toľko schopných ľudí, mimoriadne vzdelaných, tvorivých a pracovitých... A predsa, že boli sme to my – Kužmovci, ktorým dal Boh toľko osvietenia, že sme s láskou vykonali to, čo nám On predurčil. Svoj život sme zasvätili vzdelávaniu a výchove detí, vyhľadávaniu a prezentovaniu nevyčísľiteľných duchovných hodnôt, ktorými sú oľarchavení Kysučania. A napokon, keď sa práca robí s láskou, prináša zmysluplnosť, človek nehľadá na tvrdosť práce, na rôzne nekalé pohnútky vôkol neho, lebo sa teší z každej drobnosti, ktorú zmysluplná práca prináša. Ak sa dostavia aj úspechy, potom vidieť šťastím zarosené detské oči pri ich pohľade na Lyon, Barcelonu, Rím, Prahu, Budapešť, Oslo, Ankaru a Istanbul, Varšavu a Belehrad, Záhreb a Benátky, Monte Carlo a Paríž, Viveiro, Toruň, Brno, Ostravu, Bratislavu...

Pri úvahách o úspechoch nás nekompromisne prepadne sebareflexia: „...dajme tomu, že sme čosi-kamsi aj vykonali. Ale koľko sme toho ešte nevykonali?! A ten čas!“

V knihe Kysuce sa vyznávate: „... bez lásky a úcty k svojim hodnotám, niet lásky a úcty k hodnotám iných.“ Sú to vaše pevné body. Máme v dnešných časoch ešte nádej nájsť, rozlíšiť ich v množstve lákavých ponúk a dotknúť sa oných bodov, s pomocou ktorých možno „pohnúť vesmírom“?

Mimoriadne dôrazne pripomíname deťom – členom DFS Kelčovan: „Bez lásky a úcty k svojim hodnotám niet lásky a úcty k hodnotám iných“.

Ak budeme aj naďalej podliehať obrovskej záplave negatívnych podnetov dehonestujúcich ľudskú podstatu a dôstojnosť, ničiac citové vybavenie najmä detí, vytvárajúc precedens agresivity a falošných celebrít, potom v tomto svete vulgárnej nahoty ducha i tela, ako biblická tragédia derie sa do popredia rozklad najzákladnejších princípov spolunažívania ľudí rôznych vierovyznaní, rás a kultúr.

Zlaté tela nás objíma svojimi končatinami, v ktorých pulzuje chamtivosť, pažravosť a nenávisť k tým druhým. Akoby sme strácali tie svoje pevné body. Ktoré nás držali a držia „nad vodou“, láska k blížnemu, pomoc jeden druhému, čestnosť a pravdovravnosť, odpor

k agresivite a vulgarite, kolegiálna a obetavosť, súnaľitosť rodín a láska medzi ľuďmi, pracovitosť, kultúrnosť a túžba po kráse a poznání... Skôr badať, akoby sme sami a iniciatívne strkali svoje hlavy do chomúta temna a nevedomosti.

Pokrok sa zastaviť nedá. Deti surfujú po svete, nadávajú sa bezcenným hodnotovým brakom. Rodičia sa nezúčastnene prizerajú, ako z ich detí vyrastajú neprítomné bytosti, ako sa im citovo vzdávajú, ako strácajú úctu k sebe a k svojim najbližším. Množstvo lákavých neetických a neestetických ponúk v televízii, v novinách, rozhlase ničí charaktery našich detí, ničí ich perspektívu.

Je tu východisko!

Návrat k trvalým hodnotám osvedčenej výchovy v rodinách, zapájaním detí do kultúrnych a športových aktivít, sústavným výchovným pôsobením nielen učiteľov, ale predovšetkým vzorovým správaním sa rodičov. Sú tu predsa pevné body – návrat k prírode rešpektujúcej jej zákony, pestovanie lásky vo všetkých podobách a formách, vzdelávanie...

„NIE, netreba nám krpce a hune pri surfovaní na internete, pri čerňanových letoch do vesmíru. Treba nám len občas pripomenúť, že by sme hádam pri tých letoch do vesmíru nemali zabúdať na hodnoty, ktoré nás tam dostali.“

Aby sme človeka nevideli len ako vykonávateľa cudzích príkazov a nariadení, ale ako tvorcu hodnôt slobodného občana.“

Pevné body existencie sú medzi nami, sú všade. Len ich občas prehlušujú reminiscencie rozkladajúceho sa Ríma, Sodomy-Gomorj, Atlantídy...

Hľadáme pevné body v nás, veď sme ľudia!

„Čas! Koľko podôb má tento nekompromisný a predsa láskavý tútor našej existencie. Na jednej strane nám nekompromisne pripomína začiatok a koniec, straty a nálezy, a na druhej – na jeho láskavých ramenách sa vznášame do vesmírnych výšin, objavujeme svet, milujeme a chlipne vychutnávame svoju obmedzenú prítomnosť v čase a priestore. Čas je láskavou matkou, starostlivým otcom, ale aj prísny kontrolórom a hodnotiteľom.“

Čas je najvernejším zrkadlom nás všetkých a všetkého.“

Detský folklórny súbor Kelčovan

Z histórie súboru

V roku 1972 založil Pavol Kužma spoločne s manželkou Amáliou pri Základnej škole vo Vysokej nad Kysucou - Hornom Kelčove Detský folklórny súbor Kelčovan, ktorý významnou mierou prispel k zviditeľneniu Kysúc a Slovenska v zahraničí.

Od roku 1982 pôsobí súbor pri MsKS - Dome kultúry v Čadci (dnes KIC mesta Čadca) a patrí k špičkovým umeleckým telesám mesta Čadca. Pod vedením Pavla Kužmu sa Kelčovan vypracoval medzi vrcholné folklórne súbory na Slovensku, stal sa viacnásobným laureátom národných súťažných prehliadok, uskutočnil stovky vystúpení na prestížnych domácich (Východná, Terchová, Likavka, Detva a ďalšie) a zahraničných festivaloch (Česká republika, Juhoslávia, Francúzsko, Španielsko, Turecko, Poľsko, Chorvátsko, Taliansko, Anglicko, Nemecko, Rakúsko, Nórsko, Maďarsko, Bulharsko). K najvýznamnejším úspechom patrí hlavná cena Zlatý Ajhasson na Svetovom festivale hier vo francúzskom Mathé v roku 1981.

*Vítazní muzikanti na celoslovenskej
súťaži hudieb v Senci
účinkujú na Bratislavských
hudobných slávnostiach*

FOTO: ARCHÍV SÚBORU

Zakladajúci členovia Kelčovanu

FOTO: ARCHÍV SÚBORU

FOTO: ARCHÍV SÚBORU

Členovia Kelčovanu s pani Amáliou Kužmovou

FOTO: ARCHÍV SÚBORU

Okresné víťazstvo: Drotárske ozveny s prvou hudbou, 1977

FOTO: ARCHÍV SÚBORU

Okresná súťaž, pásmo Drotárske ozveny

Detský folklórny súbor Kelčovan patrí k najlepším svojho druhu na Slovensku i v medzinárodnom meradle. Počas svojej 40 ročnej histórie dosiahol množstvo vynikajúcich výsledkov, desiatky mimoriadnych ocenení a úspechov na domácej i zahraničnej pôde. Významnou mierou zachováva, rozvíja a prezentuje našu národnú kultúru, ľudové umenie a jeho najväčšie bohatstvo – ľudové piesne, hudbu, tanec a tradičné zvykoslovie. V súbore odrástlo niekoľko generácií mladých ľudí (cca 1600 detí). Práca v súbore významne ovplyvnila ich ďalšie smerovanie a život. Mnohí sa naďalej venujú práci v oblasti folklóru a ľudového umenia, niektorí aj na profesionálnej báze.

Súbor pracuje veľmi systematicky, pravidelne dvakrát do týždňa sa konajú nácviky a skúšky, každoročne súbor pripravuje pre členov niekoľkodňové sústreďenia. Priemerný počet vystúpení súboru je 35 až 40 do roka. Popri významných festivaloch, súťažiach a zahraničných zájazdoch (viď nižšie) súbor pravidelne účinkuje v rámci mnohých kultúrnych, športových a spoločenských podujatí v meste Čadca, v obciach a mestách regiónu Kysúc i celého Slovenska. Veľmi užitočné z hľadiska poznania našej národnej a ľudovej kultúry sú jeho pravidelné tematické programy a choreografie, ako aj v súčasnosti veľmi populárne tanečné domy pre školskú mládež, vďaka ktorým sa žiaci materských, základných a stredných škôl, ale aj širšia verejnosť zoznamujú s folklórnymi tradíciami a hodnotami.

Jednostrunkári

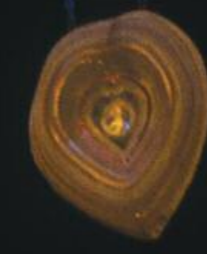

Z nakrúcania filmu: Čorňanski kuňoči

Drotárske ozveny

FOTO: 3X ARCHIV SÚBORU

Kmeňové choreografie Kelčovancov

Pastierska nálada, Drotárske ozveny, Venčeky, Čorňanski kuňoči

Miešanie košiara, Vranky, Myšičky, Zbojnícky tanec, Cepíkový tanec, Na pažiti, Jarné hry, Strašoci s Čornego, Jánske ohne, Mik-šik, Kraviarky, Otlkaj sa pišťalôčka, Vrchárske kolo, Chodenie po mojičkoch, Šibáky, Palicový tanec, Klobúkový tanec, Kysucké Vianoce a ďalšie
Na veľkej fotografii pásno Vianoce s Kelčovanom (2011)

*„Čas je najvernejším zrkadlom
nás všetkých a všetkého.“ (P. Kužma)*

Počas svojej 40-ročnej histórie súbor pripravil množstvo významných projektov, ktoré pozitívnym spôsobom zviditeľnili mesto Čadca a jeho kultúru. DFS Kelčovan pravidelne a veľmi úspešne reprezentoval mesto Čadca na zahraničných festivaloch a tiež v partnerských mestách Čadce (Toruň, Żywiec, Valašské Meziříčí). Kužmovci vychovali v DFS Kelčovan niekoľko generácií. Významne ovplyvnili osobnostný i umelecký rozvoj detí, ktoré počas pôsobenia súboru prešli jeho bránami.

FOTO: ARCHIV SÚBORU

Amálka a Pavol Kužmovci pri 35. výročí súboru v roku 2007

Umelecké a organizačné vedenie súboru:

Umeleckí vedúci: **Mgr. Pavol Kužma, Mgr. Amália Kužmová**

Vedúci ľudovej hudby: **Mgr. Art. Branislav Lariš, Ivan Kubiš**

Prezident: **Ing. Jozef Polák**

Organizačná vedúca: **Viera Mundierová**

Hospodárka: **Božena Pikuliaková**

15. výročie Kelčovanu,

...20. výročie,

FOTO: 4X ARCHIV SÚBORU

*...30. výročie
a 35. výročie Detského folklórneho súboru Kelčovan,
Dom kultúry v Čadci*

FOTO: JAROSLAV VELIČKA

„Vtedy si človek uvedomí, že jeho svet má konkrétne obrisy, že vie, odkiaľ prišiel a čo vlastne na tomto svete hľadá ...“ (P. Kužma)

FOTO: ARCHIV SÚBORU

Francúzsko, Matha 1981, Zlatý Ajhasson pre DFS Kelčovan z Čadce

Najväčšie úspechy súboru

Laureát Svetového folklórneho festivalu: 1. miesto – Zlatý Ajhasson, Svetový folklórny festival detí (pod patronátom UNESCO), Francúzsko, Matha, 1981

Laureát Medzinárodnej Strážnice, 1983

1. miesto – Cena MK SK, celoštátna súťaž detských folklórnych súborov, 1981, 1982, 1985

Niekoľkonásobný laureát celoštátnych, krajských a regionálnych súťaží DFS

Zlatá plaketa Osvetového ústavu Bratislava

Pamätné medaily Za rozvoj Kysúc, Za rozvoj kultúry na Kysuciach

Ako prvý folklórny súbor vystupoval na slávnostnom otvorení Bratislavských hudobných slávností

Sólisti DFS Kelčovan získali počas 40-ročnej existencie súboru desiatky individuálnych ocenení v rôznych súťažiach (speváci, inštrumentalisti, ľudové hudby) organizovaných na úrovni Slovenska, kraja a regiónu.

FOTO: ARCHIV SÚBORU

Kelčovan vo Východnej 2010

FOTO: ARCHIV SÚBORU

Východná

Účasť na najvýznamnejších domácich festivaloch a podujatiach

Folklórny festival **Východná**, Folklórny festival **Detva**, Jánošíkove dni **Terchová**, Folklórny festival **Myjava**, Detský folklórny festival **Likavka**, Cyrilo-Methodské dni Terchová, Zamagurské slávnosti Červený kláštor, **Bartolomejské slávnosti Čadca**, Folklórny festival Ochodnica, Beskydské slávnosti Turzovka, Goralské slávnosti Skalité, Ošcadnícká heligónka Ošcadnica, mestské a dedinské hodové slávnosti a jarmoky, Múzeum kysuckej dediny Vychylovka a ďalšie

FF Ochodnica

BHS Bratislava

Likavka

Detva

FOTO: ARCHIV SÚBORU

Likavka

Čadca, Bartolomejský jarmok

FOTO: GX ARCHIV SÚBORU

FOTO: LACO SKURKA

Paríž, 1981

Zahraničné zájazdy a účinkovanie

Česká republika:

FF Strážnice

Praha

Rožnov pod Radhoštěm

Brno

Valtice

Valašské Meziříčí

Třinec

Jablunkov

Český Těšín

Ostrava ...

Poľsko:

Turoň

Krakow

Żywiec

Rakúsko

Juhoslávia

Chorvátsko

Anglicko

Taliansko

Turecko

Francúzsko

Španielsko

Nórsko

FOTO: 4X ARCHIV SÚBORU

Rybniky, Poľsko

Concarneau, Francúzsko

Turecko, Istanbul, 1990

Rožnov, 2011

FOTO: 5X ARCHIV SÚBORU

Prvé vystúpenie v Strážnici

Pred vystúpením, Nórsko

Francúzsko

Koledy v podaní Kelčovancov v Rožnově pod Radhoštěm

Cesta do Nórska

„...Domov. Chcel by som ho uchopiť do dlaní, dotknúť sa ho teplými perami a celý sa do neho vdýchnuť.“ (P. Kužma)

Prezentácia v médiách

„... dajme tomu, že sme čosi-kamsi aj vykonali. Ale koľko sme toho ešte nevykonali?! A ten čas!“ (P. Kužma)

Účinkovanie v mnohých televíznych a rozhlasových reláciách
venovaných ľudovej kultúre a práci s deťmi – Bratislava, Košice, Praha, Brno, Ostrava

Účinkovanie v dokumentárnych filmoch:
Slovensko, O kysuckých maliaroch, Detské ľudové hračky, Jankove hračky

Hudobné nosiče:
Zahrajte husle, gajdičky, Kysuce a terchovská dolina, Piesne Kysúc

Filmovanie „Vonička z domova“, Brno

*Filmovanie „Pri prameňoch krásy“,
Vysoká nad Kysucou – Horný Keľčov*

*Kelčovan v unikátnej knihe KYSUCE
fotoobjektívom Jaroslava Veličku:
fašiangy v Hornom Kelčove*

Amálka...

FOTO: ARCHÍV SÚBORU

Zakladateľka DFS KELČOVAN, Osobnosť Kysúc, pedagogička Mgr. AMÁLIA KUŽMOVÁ sa narodila 3. mája 1941 vo Vyskej nad Kysucou, kde dodnes spolu so svojím manželom Pavlom Kužmom aj žijú.

Pedagogické vzdelanie ukončila v roku 1964 v Martine, ako učiteľka pôsobila v Oravskej Lesnej, vo Svrčinovci, v Turzovke a vo Vyskej nad Kysucou – Hornom Kelčove (v rokoch 1990 – 1995 ako riaditeľka). Bola členkou DS Jána Palárika v Čadci, 10 rokov účinkovala vo Folklórnom súbore Kysučan. Od roku 1972 so svojím manželom vedie Detský folklórny súbor Kelčovan, ktorý patrí medzi najlepšie umelecké kolektívy na Slovensku a dosiahol mnoho výrazných úspechov pri reprezentácii našej vlasti doma i v zahraničí. Venuje sa výskumnej činnosti v oblasti ľudovej kultúry, najmä so zameraním na ľudovú pieseň a zvyky. Od roku 1963 sa aktívne venuje rozvoju detskej výtvarnej tvorby na Kysuciach, výtvarné práce pod jej vedením obišli svet a získali množstvo ocenení na celoštátnych a medzinárodných výstavách (Výtvarný Trenčín, Bienále fantázie Martin, Francúzsko, Južná Amerika, Nórsko, Svetové múzeum detí a i.). V rokoch 1977 – 1990 spievala v Miešanom speváckom zbore Kysuca.

Získala štátne vyznamenanie Za vynikajúcu prácu, Cenu pedagóga Ministerstva školstva Slovenskej republiky, Prémium Samuela Jurkoviča za uchovávanie tradícií ľudovej kultúry, Osobnosť Kysúc 2002, Cenu primátora mesta Čadce za rozvoj kultúry (2006), Čestná občianka mesta Čadca (2012) a ďalšie rezortné, krajské a regionálne ocenenia.

Pani Amália Kužmová spoločne s manželom zasvätila celý svoj život deťom a ľudovej kultúre. Vytvorili spolu desiatky hodnotných umeleckých programov a choreografií, ktorými prezentovali autentické ľudové zvyky a tradície Kysúc, ich piesne a hudbu. Na pôde Domu kultúry v Čadci strávili nespočetné množstvo hodín nácvikov, poctivej a obetavej práce s deťmi. Ich činnosť nesie tú najvyššiu známku kvality, profesionality a odbornosti.

...a Pavol

FOTO: ARCHÍV SÚBORU

Zakladateľ Detského folklórneho súboru KELČOVAN, Osobnosť Kysúc, folklorista, vedec, pedagogický pracovník, režisér, choreograf a scenárista Mgr. PAVOL KUŽMA sa narodil 17. februára 1942 v Čiernom pri Čadci. Po absolvovaní pedagogickej fakulty v Banskej Bystrici pôsobil v rokoch 1971 – 1990 ako učiteľ ruského jazyka a telesnej výchovy v Čadci a v Turzovke a ako riaditeľ ZŠ vo Vyskej nad Kysucou – Hornom Kelčove. V rokoch 1990 – 1999 viedol Kysucké múzeum v Čadci a odbor kultúry Krajského úradu v Žiline.

Pavol Kužma od polovice 60. rokov pôsobil ako člen Divadelného súboru Jána Palárika v Čadci a sólista Folklórneho súboru Kysučan.

Doposiaľ sa úspešne venuje športu, hudbe, spevu, výskumnej činnosti v oblasti etnomuzikológie a etnochoreológie, prednáškovej činnosti so zameraním na regionalistiku, najmä však mimoriadne záslužnej propagácii ľudovej duchovnej kultúry Kysúc.

Je autorom tézy o subregionalite kysuckej ľudovej hudobnej a tanečnej kultúry, so zreteľom na existenciu osobitých hudobno-inštrumentálnych a tanečných prejavov obyvateľstva Kysuckej Vrchoviny, Javorníkov a Kysuckých Beskyd. Na požiadanie Katedry dokumentaristiky AMU v Bratislave (profesor Slivka) vypracoval scenár k filmovému dokumentu o predmetnej problematike pod názvom „Piesne domova“. Je autorom jedinečnej publikácie „Piesne Kysúc“, ucelenej zbierky ľudových piesní, v ktorej sa nachádza takmer 350 ľudových piesní z celého kysuckého regiónu, s náležitým teoretickým inštrumentárom. Je externým spolupracovníkom STV Bratislava (námet, scenár, odborná spolupráca). Na celoslovenskej literárnej súťažnej prehliadke „Jašíkova Turzovka“ získal s poviedkou „Amálka“ 1. miesto, ktoré sa udeľuje autorom s regionálnou tematikou. Viacero poviedok a cestopisných esejí mu uverejnili v bývalom mesačníku pre zahraničných Slovákov „Slovensko“. Ako vynikajúci interpret slovenských ľudových piesní nahral v STV Bratislava v spolupráci so speváckym zborom Lúčnice svoj profilový program pod názvom „Ide pieseň dokola“. Bol spoluzakladateľom, tajomníkom a sólistom MSZ Kysuca pri Dome kultúry v Čadci, ktorý sa stal celoslovenským víťazom a držiteľom Zlatého venca mesta Bratislava, účastníkom a víťazom medzinárodných súťaží speváckych

zborov v Bulharsku, Španielsku, Anglicku, Taliansku. Bol členom-hercom divadla J. Palárika v Čadci. Bol dlhoročným sólistom-spevákom a hudobníkom FS Kysučan. Ako sólista-spevák tanečného orchestra „Metronóm“ sa stal víťazom oblastnej súťaže tanečných hudieb a orchestrov. Aktívne sa zapájal do kultúrneho života mesta Čadca. Réžijne a dramaturgicky pripravil množstvo kultúrnych projektov a akcií, ktoré pozitívnym spôsobom zviditeľnili mesto Čadca ako kultúrne centrum Kysúc. Je stálym členom okresných a krajských porôt súťažných prehliadok so zameraním na ľudovú kultúru.

Vo funkcii riaditeľ Kysuckého múzea v Čadci sa zaslúžil o generálnu opravu a rekonštrukciu trate a mobiliáru Lesnej úvratovej železnice vo Vychylovke. Významnou mierou sa podieľal na príprave projektu vyhlásenia HLÚŽ vo Vychylovke za Národnú kultúrnu pamiatku, ako aj vyriešenie sídla Kysuckého múzea v Čadci, o zabezpečenie depozitára zbierok KM a výstavno-expozičných priestorov v Krásne nad Kysucou.

Ako dorastenec sa stal celoslovenským víťazom vo futbale (ŠHM), majstrom Bratislavského kraja v prekážkovom behu na 90 m, hral futbal za Juniorov Spartaka Trnava, ako dospelý za futbalový klub mesta Čadca, za RH Vsetín a Valcovny plechu Frýdek-Místek, za TJ Turzovka. Za Sláviu Čadca hral volejbal a stolný tenis.

Ocenenia a vyznamenania: Čestný občan mesta Čadca, Štátne vyznamenanie Za vynikajúcu prácu, Pocta Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, Cena primátora mesta Čadca, Osobnosť Kysúc a viaceré krajské a okresné vyznamenania.

Manželia Amália a Pavol Kužmovci sa tešia veľkej úcte a vážnosti v Čadci i v celom regióne Kysúc, ich prácu si vysoko cenia nielen laici, ale aj odborníci a vedci pôsobiaci v oblasti histórie, vedy a ľudovej kultúry na Slovensku.

FOTO: ARCHIV SÚBORU

„Máme pocit, že sme súbor vlastne povili, priamo od srdca, ako naše dieťa ...“ (P. Kužma)

40 rokov! Niekoľkými slovami sa nedá vystihnúť to, čo by bolo hodné vystihnúť a tak sa zameriam aspoň na poďakovanie tým, ktorí svojím prínosom prispeli k tomu, že si dnes pripomíname štyridsať rokov existencie DFS KELČOVAN. V prvom rade ďakujem Bohu, že dal Kysuciam množstvo krásnych, múdrych šikovných a talentovaných detí, ktoré sme nemuseli napomínať, často samé chceli, aby z nich vyrástli dobrí, kultivovaní a čestní ľudia. Zvlášť v dnešných časoch sa často vyhýbame napomenúť ľudí, najmä deti, ktoré často mrhajú časom, vyesedávajú v krčmách, užívajú cigarety, alkohol, drogy, oddávajú sa hráčkovej vášni a tým sa pripravujú o krásy života a trpezlivo posudzovanie vlastných životných udalostí. Pobádanie k láske, k dobrým skutkom a vznešeným činom sa pomaly, ale isto vytráca. My všetci okolo súboru sme nepovažovali za zbytočné, či nevhodné miešať sa do života druhých. Ako by sme potom mohli chcieť, aby v živote zvíťazilo dobro a láska?

Ďalej chcem poďakovať opäť Bohu, že dal Kysuciam mnoho vzácnych ochotných srdečne úprimných a najmä prajných ľudí, bez prispenia ktorých by dnes súbor neoslavoval a možno už ani nebol. Veľká vďaka patrí všetkým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom podieľali, či mierou prispeli k tomu, aby Kelčovan úspešne fungoval až podnes. Úprimná vďaka patrí najmä mestu Čadca, pod prajnými krídlami ktorého súbor žije už viac ako 30 rokov v Dome kultúry.

V neposlednom rade chcem zvlášť poďakovať, ale opäť Bohu – Stvoriteľovi, že Kysuciam dal dvoch nevšedných, múdrych, zanietených, ale skromných a pokorných ľudí – Paľa a Amálku Kužmových. Boli to oni, ktorí pred 40 rokmi, ako nadšení učitelia v Hornom Kelčove – DFS Kelčovan založili s cieľom zachovať a obohacovať krásu kysuckého i slovenského folklóru. Mohli veru oni lietať s lastovičkami či orlami, ale lietaj s orlami, keď máš vedľa seba kuriatka, ktoré si zamilovali a tak im zostali verní celý život. S láskou rozdávali lásku a vždy im jej ešte plná náruč zostala. Taká je veru úprimná láska – nikdy sa nerozdá, čím viac jej dávaš, tým viac ti zostáva a tak všetko, čoho sa dotkla ich láska, stane sa určite nezabudnuteľným a originálnym. Originálnym nie je ten, kto nikoho nenapodobňuje, ale ten, kto je nenapodobiteľným – a oni takými sú a zostanú. Aj oni si v rozlete svojich tvorivých síl plne uvedomujú cenu života, že život je iba okamih, krátky čas, ktorý nám bol daný, aby sme sa počas neho naučili úprimne a nezištne milovať, aby sme sa potom mohli bez obáv stretnúť s Večnou láskou. Želám Kelčovaniu ešte mnoho ďalších plodných liet.

Ing. Jozef Polák
prezident súboru

MINISTERSTVO KULTÚRY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vyšlo s finančným príspevkom
Ministerstva kultúry
Slovenskej republiky

S finančným príspevkom
Nadácie Slovenskej sporiteľne

Vydal: FS Kelčovan
Zostavili:
Vierka Mundierová
a Mária Ščuryová
Dizajn, realizácia: Magma
www.vydavatelstvomagma.sk

FOTO: JAROSLAV VELIČKA

*„Láska má vraj podobu sedmokrásky ...!
Mám ju rád – má ma rada?
Pamätáte si ešte? Láska ...“ (P. Kužma)*